

کتاب اول در آموزش
علم منطق

آشنایی با

علم منطق

علی شیروانی

سرشناسه	شیروانی، علی، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	آشنایی با علم منطق / علی شیروانی.
مشخصات نشر	تهران : نسیم تحول، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۸۱ ص.؛ مصور؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.
فروست	دوره آشنایی با علوم اسلامی.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۲۷۲-۲۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	چاپ قبلی: موسسه انتشارات دارالعلم، ۱۳۷۸.
یادداشت	بالای عنوان: کتاب اول در آموزش علم منطق.
عنوان دیگر	کتاب اول در آموزش علم منطق.
موضوع	منطق
موضوع	Logic
موضوع	منطق -- راهنمای آموزشی
موضوع	Logic -- Study and teaching
رده بند	۱۳۹۵ ش ۹ / ف۴ / BC۷۸
رده - دیویدی	۱۶۰
شماره کتابشناسی ملی	۴۵۳۶۳۹۶

آشنایی با علم منطق

مؤلف / علی شیروانی

ناشر / انتشارات نسیم تحول

ناظر فنی / مهران قلی پور

تیراژ / ۱۰۰۰ جلد

قطع و صفحه / رقعی، ۱۸۴ صفحه

نوبت چاپ / اول زمستان ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۷۲-۲۷-۴



تهران / خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست

تلفن: ۶۶۴۱۴۰۴۹

حقیقت، پلاک ۴

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

«کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ می باشد»

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	مرکز دوره آشنایی با علوم اسلامی

درآمد

۱۷	توضیح به ندامت اطلاق
۱۷	تصور و تصدیق
۲۰	علم ضروری و نظری

باب اول

مباحث الفاظ

۲۴	دلالت
۲۷	دلالت لفظی
۳۰	انواع لفظ
۳۳	مفرد و مرکب
۳۴	اقسام مرکب

باب دوم

مباحث کلی

۳۸	کلی و جزئی
----	------------

۴۰	متواطی و مشکک
۴۱	نسبتهای چهارگانه
۴۲	کلیات خمس
۴۴	چند تقسیم
۴۵	نسبی و مرضی
۴۷	عرض خاص و مرض عام

باب سوم تعریف و تقسیم

۵۰	تعریف
۵۲	نمونه‌هایی از رسم ناقص
۵۳	شروط تعریف
۵۵	تقسیم
۵۶	اصول تقسیم
۵۷	انواع تقسیم
۵۹	شیوه‌های تقسیم

باب چهارم قضایا و احکام آن

۶۴	فصل اول: قضایا و احکام آن
۶۴	اقسام قضیه
۶۶	اجزای قضیه
۶۷	اقسام حملیه (۱)

فهرست مطالب □ ۷

۷۱	 اقسام حملیه (۲)
۷۲	 اقسام شرطیه متصله
۷۳	 اقسام شرطیه منفصله
۷۸	 فہم ۱ دوم : احکام قضایا
۷۹	 ماقض
۸۲	 محس مستوع
۸۵	 عکس نفع
۸۷	 استدلال مباسم

باب پنجم

حجت و هیأت قرائن آن یا مباحث استدلال

۹۲	 قیاس
۹۷	 اقسام قیاس
۱۰۰	 اقترانی حملی
۱۰۱	 شکل‌های چهارگانه
۱۰۲	 شکل اول
۱۰۳	 شکل دوم
۱۰۴	 شکل سوم
۱۰۸	 شکل چهارم
۱۱۲	 قیاس استثنایی
۱۱۴	 حکم اتصالی
۱۱۵	 حکم انفصالی

۱۱۶	 استقرار
۱۱۹	 تمثيل

باب ششم صناعات خمس

۱۲۵	 مبادی قیاس
۱۲۵	 ۱- یقینات
۱۲۹	 ۲- مظنونیات
۱۳۰	 ۳- مشهورات
۱۳۱	 ۴- وهمیات
۱۳۲	 ۵- مسلمات
۱۳۳	 ۶- مقبولات
۱۳۳	 ۷- مشبهات
۱۳۳	 ۸- مخیلات
۱۳۲	 اقسام قیاس به اعتبار ماده
۱۳۷	 صنعت برهان
۱۴۰	 صنعت جدل
۱۴۴	 صنعت خطابه
۱۴۷	 صنعت شعر
۱۴۹	 صنعت مفاطه
۱۵۱	 انواع مفاطه

به نام خدای حکیم خرد دوست

امروزه رایج‌ترین کتاب برای آموزش منطق، در حوزه و دانشگاه، کتابی است که علامه مشهور فلسفه، سید مرتضیٰ خلیلی (۱۳۲۲ - ۱۳۹۲ ه. ق) به نام المنطق، تدوین نموده است. رویه‌ی الهیاتی را در مقدمه ترجمه آن کتاب، آورده‌ام و از تکرار آن در اینجا خودداری می‌کنم.

المنطق انصافاً از حسن تدوین، نگارش و نبوغ برخوردار است و در آن نکات بدیع فراوانی آمده است. اما کتاب نسبت گسترده، با حجم حدود ۴۵۰ صفحه در قطع وزیری؛ و کتاب با این حجم برای مرحله مقدماتی آموزش منطق، کتاب مناسبی نیست. همین‌که بر آن شدیم کتابی تدوین کنیم با حجمی بسیار کمتر، تا پیش از آنکه بتوان خوانده شود، و درآمدی بر این علم و مدخلی بر آن کتاب باشد.

التمهید فی علم المنطق، که به این منظور و با این هدف تدوین

گردید، به عبارتی، منتخب و گزیده‌ای از المنطق است و محتوا و حتی تبویب و تنظیم فصول و بابهای آن، بر اساس المنطق صورت گرفته است. اصول و مبانی این گزینش، شبیه همان اصولی است که در التمهید فی الحکمة الالهیه مورد نظر بوده و در مقدمه آن کتاب مشروحاً ذکر شده است.

با طور کلی معتمد اولاً: هر رشته علمی باید در طی چند مرحله آموخته شود؛ ثانیاً: برای هر مرحله کتابی متناسب با آن مرحله فراگرفته شود؛ ثالثاً: این کتابها کاملاً هماهنگ با یکدیگر باشند. فی‌المثل این گونه باشد که در کتاب اول مبنا یا تعریفی اتخاذ شود و در کتاب دوم مبنا یا تعریفی دیگر، البته همان مطالب کتاب اول به نحو عمیق‌تر کتاب دوم مطرح گردد، و فروع و شاخ و برگهای آن ذکر شود. دروس فی علم الاصول نوشته آیت‌الله سید محمد باقر صدر، مبادئ العربیة، نوشته استاد رشید شرتونی، و تدریس‌های خوبی برای تدوین کتابهای درسی هستند، و در آنها ویژگی‌های دانشمندان بکار رفته است.

در علم منطق، المنطق را کتاب دوم و منطق اشارات بوعلی سینا را همراه با شرح خواجه نصیرالدین طوسی را کتاب سوم در نظر گرفتیم، و التمهید فی علم المنطق را به عنوان کتاب اول، متناسب با آن دو کتاب، تدوین کردم.

از سوی دیگر، اگرچه اصل اولی در آموزش علوم اسلامی آن است

که متن آن به زبان عربی باشد، اما چون نوآموزان این علوم ممکن است گاهی در فهم عبارات با مشکل مواجه شوند، و نیز به خاطر مزایا و فواید دیگر، ترجمه التمهید فی علم المنطق را نیز، با نام آشنایی با علم منطق فراهم آوردیم، تا در صورت لزوم بدان مراجعه شود. آشنایی با علم منطق دارای دو پیوست است. در پیوست نخست به طور بسیار فشرده تا اینجا، علم منطق از آغاز تا کنون آورده شده است. و در پیوست دوم، یکی از مهمترین بحثهای منطق، بسط یافته و با شیوه‌های نوین ارائه شده است. این پیوست نوشته استاد محترم جناب دکتر لطف‌الله نبوی است، و برای نخستین بار در این کتاب منتشر می‌شود. از ایشان که با بزرگواری اجازه نشر آن را به نگارنده دادند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم.

در پایان باید از فاضل ارجمند جناب حاجت‌الاسلام حمید هادوی، که نگارنده را در فراهم آوردن این نوآوریاری دادند، و نیز مدیر محترم مؤسسه انتشارات دارالعلم، که اسباب نشر این مجموعه را فراهم ساختند و از هیچ مساعدتی دریغ نورزیدند، تشکر کنم. امید که این خدمت اندک نزد باری تعالی مقبول افتد، و برای جامعه فرهنگی ایران اسلامی سودمند باشد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.

قم - حوزه علمیه

علی شیروانی